

PREHLAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie január 2013

IV. senát

Nálezy:

spisová značka	IV. ÚS 460/2012
sudca spravodajca	Orosz Ladislav
druh konania	čl. 127 ods. 1 ústavy konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález – vyhovené
dátum rozhodnutia	22. november 2012
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd
skutkový stav a základné fakty	<p>Z obsahu sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľ ako žalobca sa domáhal v konaní vedenom okresným súdom proti obchodnej spoločnosti L., s. r. o., P. (ďalej len „žalovaná“), určenia neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru zo strany zamestnávateľa.</p> <p>Okresný súd rozsudkom z 9. júna 2011 žalobu sťažovateľa zamietol vychádzajúc zo zistenia, že medzi sťažovateľom a žalovanou ako zamestnávateľom nedošlo ku vzniku pracovnoprávneho vzťahu.</p> <p>O odvolaní sťažovateľa proti napadnutému rozsudku okresného súdu rozhodol krajský súd tak, že rozsudkom z 12. októbra 2011 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa.</p>
ratio decidendi	<p>Ústavný súd konštatoval, že predmetom sťažnosti sťažovateľa je namietané porušenie jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu z 12. októbra 2011, ktorým bol potvrdený rozsudok okresného súdu z 9. júna 2011 o zamietnutí žaloby, ktorou sa sťažovateľ domáhal určenia, že okamžité skončenie jeho pracovného pomeru žalovanou ako jeho zamestnávateľom z 8. decembra 2009 je neplatné a pracovný pomer naďalej trvá.</p> <p>Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa predovšetkým vzal do úvahy, že namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu, ktoré je v demokratickej spoločnosti do tej miery favorizované, že pri jeho uplatňovaní neprichádza do úvahy (zo strany súdov) ani jeho zužujúci výklad, ani také formálne interpretačné postupy, následkom ktorých by mohlo byť jeho neodôvodnené (svojvoľné) obmedzenie, či dokonca jeho popretie (I. ÚS 2/08).</p> <p>Ústavný súd ďalej uviedol, že z odôvodnenia každého súdneho rozhodnutia musí vyplývať organický, a pritom vnútorne harmonický vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V posudzovanej veci to tak však podľa názoru ústavného súdu nie je. Odôvodnenie rozsudku krajského súdu z 12. októbra 2011, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu z 9. júna 2011, je totiž z hľadiska uvedených kritérií podľa názoru ústavného súdu nedostatočné a nepresvedčivé.</p> <p>Zo sťažnosti vyplýva, že základom argumentácie sťažovateľa o porušení jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je tvrdenie, že krajský súd ako odvolací súd sa v napadnutom rozsudku nevysporiadal ústavne akceptovateľným spôsobom s jeho podstatnými námietkami, resp. ich ignoroval. Podľa sťažovateľa spočívajú kľúčové pochybenia krajského súdu najmä v tom, že:</p> <p>a) krajský súd sa žiadnym spôsobom v napadnutom rozsudku nevysporiadal</p>

s jeho odvolacími námietkami týkajúcimi sa vzniku pracovnoprávneho vzťahu medzi ním a žalovanou ako zamestnávateľom, predovšetkým so zásadnou právnou otázkou, či bola medzi účastníkmi konania platne uzavretá pracovná zmluva v zmysle Zákonníka práce, vzhľadom na argumentáciu sťažovateľa, v zmysle ktorej medzi ním a žalovanou preukázateľne došlo k dohode o podstatných náležitostiach pracovnej zmluvy,

b) odôvodnenie napadnutého rozsudku založené na konštatovaní, že „vo vzťahu medzi účastníkmi nikdy neexistovala vážna vôľa uzavrieť pracovný pomer alebo iný pracovnoprávny vzťah na popísanú prácu majstra na prevádzke pily v P.“, je nepreskúmateľné a ústavne nekonformné,

c) krajský súd sa vôbec nevysporiadal s jej námietkou, aby špecifikoval právnu normu, ktorá výslovne ustanovuje, že ak zamestnávateľ riadne nespracuje mzdy a neprihlási zamestnanca na príslušné orgány na účely dôchodkového, nemocenského a sociálneho poistenia, medzi účastníkmi vzniká len vzťah, ktorý nie je chránený Zákonníkom práce (v tomto kontexte sťažovateľ poukázal na § 42 ods. 1 Zákonníka práce ustanovujúci povinnosť žalovanej vydať mu jedno písomné vyhotovenie pracovnej zmluvy a ustanovujúci taktiež zákonnú povinnosť žalovanej prihlásiť ho ako svojho zamestnanca na príslušné orgány sociálneho poistenia, ktoré si nesplnila),

d) rozhodnutie súdu prvého stupňa a rovnako aj rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho posúdenia podstatnej otázky, t. j. vzniku pracovného pomeru, a tým aj z nesprávneho právneho záveru o otázke platnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru medzi účastníkmi konania,

e) odôvodnenie rozsudku krajského súdu nedáva jasné a zrozumiteľné odpovede na všetky zásadné skutkové a právne otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany.

Podľa názoru ústavného súdu krajský súd pri rozhodovaní v predmetnej veci nepostupoval v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z § 157 ods. 2 OSP a relevantnej judikatúry ESLP (ktorú si vo svojej judikatúre osvojil aj ústavný súd, pozn.), ktorou je pri svojom rozhodovaní tiež nepochybniteľne viazaný.

Absencia úmyslu (vážnej vôle) sťažovateľa uzatvoriť pracovný pomer alebo iný pracovnoprávny vzťah so žalovanou podľa odvolacieho súdu mala spočívať v samotnom správaní účastníkov, keď medzi sebou neuzavreli písomnú pracovnú zmluvu, ako aj v tom, že sťažovateľ nebol prihlásený žalovanou na účely sociálneho poistenia. Za uvedených okolností vznikol medzi účastníkmi vzťah, ktorý odvolací súd posúdil ako „vzťah, ktorý nie je pokrytý a chránený Zákonníkom práce, pretože s najväčšou pravdepodobnosťou išlo o tzv. čiernu prácu... a vzťah v rozpore s dobrými mravmi“. Vecnú obranu sťažovateľa týkajúcu sa naplnenia dohody o podstatných náležitostiach pracovnej zmluvy konkludentnými činmi, keď žalovaná pridelovala sťažovateľovi prácu, majúcu všetky znaky závislej práce v zmysle § 1 ods. 2 Zákonníka práce, a to nepretržite takmer tri roky, poskytla mu mzdu, ubytovanie, výrobné prostriedky, odvolací súd považoval za nedôvodnú, pričom podstata problému mala podľa jeho názoru spočívať len v tom, že účastníci nemali úmysel uzatvoriť pracovnoprávny vzťah a sťažovateľ nemal skutočný úmysel sa u žalovanej zamestnať v súlade so zákonom; tento svoj kľúčový právny záver však odvolací súd žiadnym spôsobom neodôvodnil. Rovnako sa krajský súd bez akejkoľvek právnej argumentácie v napadnutom rozsudku stotožnil so záverom súdu prvého stupňa, v zmysle ktorého „v prípade ak sťažovateľ aj vykonával pre žalovanú nejakú závislú prácu nebolo to na základe platnej pracovnej zmluvy, mohlo to byť len na základe faktického pracovného pomeru“.

Podľa názoru ústavného súdu však v okolnostiach posudzovanej právnej veci odvolacie námietky sťažovateľa signalizovali možnosť ich podstatného vplyvu na právne posúdenie veci z hľadiska dôvodnosti ním uplatneného nároku voči žalovanej, a to najmä vzhľadom na obsah na vec aplikovateľných ustanovení Zákonníka práce.

Z ustanovení Zákonníka práce vyplýva, že nedodržanie písomnej formy pracovnej zmluvy nie je sankcionované jej neplatnosťou, t. j. Zákonník práce nevylučuje možnosť uzavretia pracovného pomeru i konkludentne. Aj konkludentný právny úkon však musí spĺňať zákonom ustanovené náležitosti, ktoré determinujú platnosť prejavu vôle smerujúceho ku vzniku, zmene alebo zániku práv, ktoré právne predpisy s takýmto prejavom spájajú. Požiadavkou, aby pracovná zmluva bola uzavretá v písomnej forme, sa na jednej strane vyjadruje princíp ochrany zamestnanca pre prípad vzniku pochybnosti o vzniku pracovného pomeru a na strane druhej sa súčasne zakladá povinnosť zamestnávateľa dbať o splnenie tejto požiadavky v záujme právnej istoty a preukázateľnosti rozhodujúcich skutočností pre prípad sporu o vzniku pracovného

	<p>pomeru a o náležitostiach pracovnej zmluvy (pozri rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 M Cdo 14/2010 z 30. marca 2011).</p> <p>Ústavný súd ďalej uviedol, že ťažiskom pre posúdenie, či ide o právny úkon, je prejav vôle, pričom musí existovať jednota vôle a jej prejavu. Existencia vôle (ako psychického vzťahu konajúcej fyzickej osoby k zamýšľanému následku tohto konania) sa musí skúmať (bez ohľadu na konajúcu osobu) vždy konkrétne, pričom východiskom sú objektívne okolnosti, za ktorých došlo k prejavu vôle.</p> <p>K posúdeniu otázky, či došlo k uzatvoreniu pracovnej zmluvy, nie sú rozhodujúce subjektívne predstavy účastníkov o vzniku pracovného pomeru, významné je objektívne zistenie, či a kedy nastali také skutočnosti, s ktorými právna norma spája vznik pracovnej zmluvy (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21 Cdo 2287/2002 zo 7. mája 2003).</p> <p>Podľa sťažovateľa v danom prípade, aj keď právny vzťah medzi účastníkmi nebol podložený písomnou pracovnou zmluvou a žalovaná sťažovateľa neprihlásila na príslušné orgány plniace úlohy súvisiace s sociálnym poistením (bez ohľadu na to, či o tom sťažovateľ vedel alebo nie), nemožno nedodržanie písomnej formy pracovnej zmluvy sankcionovať jej neplatnosťou. V danom prípade zo strany účastníkov išlo o prejav vôle urobený nielen ústne, ale aj konkludentnými činmi a tento prejav vyjadruje ich vôľu takým spôsobom, že so zreteľom na všetky okolnosti prípadu niet pochybností o tom, že ide o prejav vôle smerujúci ku vzniku pracovného pomeru.</p> <p>V konkrétnych okolnostiach posudzovaného prípadu sa ústavný súd s uvedenou argumentáciou sťažovateľa stotožnil a zastal názor, že z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti napadnutého rozsudku bolo povinnosťou krajského súdu ako odvolacieho súdu sa s touto podstatnou námietkou sťažovateľa v odôvodnení napadnutého rozsudku primeraným spôsobom zaoberať a ústavne akceptovateľným spôsobom aj vysporiadať. Rovnako bolo povinnosťou odvolacieho súdu zaoberať sa a ústavne akceptovateľným spôsobom aj vysporiadať s otázkou platnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru zo strany žalovanej z 8. decembra 2009. Uvedené námietky majú v okolnostiach posudzovanej veci podľa názoru ústavného súdu podstatný charakter, a preto bolo z hľadiska požiadaviek tvoriacich integrálnu súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nevyhnutné, aby sa krajský súd s nimi v odôvodnení napadnutého rozsudku ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal, t. j. zaujal k nim jednoznačný a nespochybniteľný právny záver.</p> <p>Na základe uvedených skutočností hodnotil ústavný súd napadnutý rozsudok krajského súdu ako nepreskúmateľný a nezodpovedajúci požiadavkám vyplývajúcim z obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p> <p>Keďže ústavný súd vyslovil, že napadnutým rozsudkom krajského súdu z 12. októbra 2011 bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bolo potrebné zrušiť napadnutý rozsudok krajského súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a vrátiť mu vec na ďalšie konanie na účely jej opätovného prerokovania a rozhodnutia o nej.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov</p>	<p>Ústavný súd SR: I. ÚS 2/08 ESEP: Garcia Ruiz v. Španielsko z 21. januára 1999; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998; Kraska c. Švajčiarsko z 29. apríla 1993 Najvyšší súd SR: 3 M Cdo 14/2000 z 30. marca 2011 Najvyšší súd ČR: 21 Cdo 2287/2002 zo 7. mája 2003</p>

<p>spisová značka</p>	<p>IV. ÚS 448/2012</p>
<p>sudca spravodajca</p>	<p>Luby Ján</p>
<p>druh konania</p>	<p>čl. 127 ods. 1 ústavy konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb</p>
<p>druh rozhodnutia a spôsob vybavenia</p>	<p>nález – vyhovené</p>
<p>dátum rozhodnutia</p>	<p>14. december 2012</p>
<p>dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv</p>	<p>čl. 26 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky čl. 26 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky</p>

	<p>čl. 26 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 10 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd</p>
<p>skutkový stav a základné fakty</p>	<p>Zo sťažnosti a z priloženej dokumentácie vyplýva, že v konaní pred okresným súdom sa Ing. J. S. (ďalej len „navrhovateľ“) domáhal voči sťažovateľke uloženia povinnosti uverejniť v denníku N. ospravedlnenie za publikovanie článku s nadpisom „<i>Stal sa bosom vykrádačov!</i>“ 17. marca 2008 [v tejto časti vzal navrhovateľ neskôr svoj návrh späť, pozn.; (ďalej aj „namietaný článok“ alebo „článok“)] a zaplatenia nemajetkovej ujmy v peniazoch. Okresný súd rozsudkom z 11. júna 2009 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu“ alebo „prvostupňový rozsudok“) rozhodol v právnej veci navrhovateľa tak, že sťažovateľke uložil povinnosť zaplatiť mu z titulu náhrady nemajetkovej ujmy sumu 20 000 € a vo zvyšnej časti návrh zamietol. Okresný súd zároveň v dôsledku čiastočného späťvzatia návrhu zastavil konanie v časti o uloženie povinnosti sťažovateľke uverejniť v denníku N. ospravedlnenie navrhovateľovi.</p> <p>Sťažovateľka podala proti označenému prvostupňovému rozsudku odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom z 8. decembra 2009 tak, že rozsudok okresného súdu v napadnutej časti potvrdil, pričom v odôvodnení svojho potvrdzujúceho rozhodnutia odkázal na dôvody rozsudku súdu prvého stupňa. Napadnutým rozsudkom boli podľa sťažovateľky porušené jej v petite sťažnosti označené práva, a preto proti nemu podala sťažnosť ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.</p> <p>Sťažovateľka ďalej cituje relevantné články ústavy a dohovoru a odvoláva sa aj na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) konštatujúc, že krajský súd v spojení s okresným súdom založili svoje rozhodnutia na tom, že zverejnením namietaného článku došlo k neoprávnenému zásahu do práva na ochranu osobnosti navrhovateľa, a to tak vizuálnou úpravou úvodnej časti článku (nadpisy a fotografie), ako aj jeho samotným obsahom, a tiež na tom, že v značnej miere bola znížená dôstojnosť a vážnosť navrhovateľa v spoločnosti.</p> <p>Takéto posúdenie nie je podľa názoru sťažovateľky „kompatibilné so štandardom ochrany podľa čl. 26 Ústavy SR a čl. 10 Dohovoru“.</p>
<p>ratio decidendi</p>	<p>Zo sťažnosti a z priloženej dokumentácie vyplýva, že sťažovateľka zastáva názor, že okresný súd i krajský súd postupovali v predmetnej právnej veci arbitrárne, keď ju opomenuli preskúmať zo všetkých do úvahy prichádzajúcich hľadísk a neprihliadli na jej argumenty. „<i>Preto závery súdov sa neopierajú o prijateľné posúdenie skutočností rozhodujúcich z hľadiska čl. 26 Ústavy SR a čl. 10 Dohovoru, a preto došlo k porušeniu práv garantovaných týmto ustanoveniami.</i>“</p> <p>Sťažovateľka najmä:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nesúhlasí s názorom, že názov, ako aj vizuálna úprava namietaného článku evokuje, že „<i>bosom vykrádačov je navrhovateľ</i>“; k takémuto názoru by podľa nej mohol čitateľ dospieť iba pri povrchnom prečítaní článku alebo ak si ho neprečítal vôbec, - poukazujúc na perex, ako aj obsah samotného článku tvrdí, že z nich je jednoznačne zrejmé, že ako o bosovi vykrádačov sa hovorí o J. R., a nie o navrhovateľovi; zastáva tiež názor, že všeobecné súdy neskúmali vec komplexne, najmä v kontexte samotného obsahu namietaného článku, a neprihliadli na všetky relevantné skutočnosti, - tvrdí, že samotná predstava, že by navrhovateľ ako verejne známa osoba vlastníaci sám alebo „prostredníctvom tretích osôb“ značný majetok, vylučuje možnosť, že by niekto mohol uveriť tomu, že navrhovateľ sa mohol stať bosom vykrádačov, - za pochybenie všeobecných súdov považuje aj to, že v konaní nebol vykonaný žiaden dôkaz, že by čo aj len jedna osoba uverila, že navrhovateľ bol bosom vykrádačov, pričom „súd“ vôbec nemal za preukázané konkrétne pôsobenie článku na verejnosti a nebola preukázaná ani príčinná súvislosť medzi namietanou nepravdivou informáciou z namietaného článku a reflexiou v okolí navrhovateľa, - je presvedčená, že vzhľadom na osobu navrhovateľa ako známeho politika verejného záujmu bola jednak oprávnená sprostredkovať informácie o ňom, a jednak, že verejnosť má právo, aby jej boli takéto informácie sprístupnené; išlo preto o informácie legitímneho verejného záujmu, ktorý je výkonom slobody prejavu a práva na informácie (čl. 26 ústavy a čl. 10 dohovoru), a preto nemohlo dôjsť k založeniu jej zodpovednosti za neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti; navyše podľa sťažovateľky je potrebné prihliadnuť na skutočnosť, že išlo o sprostredkovanie takých informácií verejnosti, ktoré sťažovateľke poskytol štátny orgán (Ústav pamäti

národa),

- považuje veľkosť fotografií jednotlivých aktérov namietaného článku za irelevantnú otázku akcentujúc, že článok je venovaný navrhovateľovi a úloha J. J. je v kontexte obsahu článku marginálna, preto tomu zodpovedá aj pomer veľkostí fotografií,

- vo vzťahu k názoru prvostupňového súdu o neexistencii logického súvisu pri snahe poukázať na minulosť navrhovateľa v spojení s trestnou činnosťou ďalších v namietanom článku uvedených osôb, s ktorými navrhovateľ emigroval, nepovažuje za zrejmé, čo tým okresný súd chcel vyjadriť,

- spochybňuje priznanie náhrady nemajetkovej ujmy námietkou, že jej rozsah a intenzita neboli v konaní bezpečne preukázané, čo nemožno akceptovať, pretože súd rozhoduje iba na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov [§ 153 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)]; navrhovateľ v tomto smere neunesol podľa sťažovateľky dôkazné bremeno a navyše, „súd“ vôbec neskúmal, „akej vážnosti a dôstojnosti sa navrhovateľ vďaka svojim excesom teší“,

- aj pokiaľ ide o samotnú výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, považuje ju za excesívnu, pretože presahuje maximálnu výšku odškodnenia obetí násilných trestných činov; ide pritom i kritérium, ktoré ESLP aplikuje pri skúmaní primeranosti uloženej sankcie, a podobný názor zaujal aj najvyšší súd (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 17/2005 z 27. apríla 2006),

- považuje za nedostatok v postupe súdov oboch stupňov to, že sa nevysporiadali s faktom, že politici (ktorým je navrhovateľ) disponujú oveľa ľahším prístupom do médií, majú možnosť minimalizovať škodlivý následok sporných výrokov omnoho efektívnejšie než prostredníctvom súdneho konania.

II.1 Všeobecné východiská na rozhodovanie ústavného súdu (ku konfliktu medzi slobodou prejavu a právom na ochranu osobnosti)

Kľúčovou úlohou ústavného súdu v tomto konaní bolo posúdiť, či krajský súd napadnutým rozsudkom ústavne akceptovateľným a udržateľným spôsobom rozhodol v spore o ochranu osobnosti medzi sťažovateľkou [ako vydavateľkou denníka N., v ktorom bol 17. marca 2008 uverejnený namietaný článok s nadpisom (titulkom) „*Stal sa bosom vykrádačom!*“] a navrhovateľom, u ktorého malo podľa záverov okresného súdu potvrdených krajským súdom dôjsť uverejnením namietaného článku k nepripustnému zásahu do jeho osobnostných práv, a to takému, ktorý zakladá aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Základom sporu, ku ktorému sa v sťažovateľkinej veci ústavný súd musel vyjadriť, je konflikt medzi ústavou a dohovorom garantovanou slobodou prejavu (čl. 26 ods. 1 ústavy a čl. 10 dohovoru) a základným právom sťažovateľky vyhľadávať a rozširovať informácie, resp. možnosťou obmedziť slobodu prejavu zákonom (čl. 26 ods. 2 a 4 ústavy), a právom na ochranu osobnosti navrhovateľa, ktoré je taktiež garantované ústavou (najmä čl. 19 ústavy). Podstatou rozhodovania vo väčšine obdobných právnych sporov je hľadanie vyváženého vzťahu medzi ústavou garantovaným právom na ochranu cti, dôstojnosti či súkromia na jednej strane a slobodou prejavu a základným právom na informácie na strane druhej.

Podľa judikatúry ESLP, ktorú ústavný súd konštantne zohľadňuje vo svojej rozhodovacej činnosti, sloboda prejavu predstavuje jeden zo základných pilierov demokratickej spoločnosti a jednu zo základných podmienok jej rozvoja a seberealizácie jednotlivca. Uplatňuje sa nielen vo vzťahu k „informáciám“ a „myšlienkam“, ktoré sa prijímajú priaznivo, resp. sa pokladajú za neurážlivé a neutrálne, ale aj k tým, ktoré urážajú, šokujú alebo znepokojujú štát alebo časť obyvateľstva. Vyžaduje si to pluralizmus, znášanivosť a veľkorysosť, bez ktorých nemožno hovoriť o „demokratickej spoločnosti“ (Handyside v. Spojené kráľovstvo, sťažnosť č. 5493/72, rozsudok zo 7. decembra 1976, § 49).

V niektorých situáciách však musí sloboda prejavu ustúpiť. Limitačné klauzuly vyjadrené v čl. 26 ods. 4 ústavy (a tiež v čl. 10 ods. 2 dohovoru) explicitne uvádzajú dôvody obmedzenia slobody prejavu, pričom ide o obmedzenia, ktoré musia zodpovedať vždy demokratickému charakteru spoločnosti („opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné“). Dôvodom takéhoto obmedzenia môže byť aj „ochrana práv a slobôd iných“, teda okrem iného aj záruky vyplývajúce zo základného práva na ochranu osobnosti v rozsahu garantovanom v čl. 19 ústavy a konkretizovanom najmä v § 11 a nasl.

Občianskeho zákonníka, ktoré chránia súkromné osoby pred neoprávnenými zásahmi zo strany iných súkromných osôb alebo štátu.

Keďže sťažovateľke bola rozsudkom okresného súdu z 11. júna 2009 uložená povinnosť zaplatiť navrhovateľovi 20 000 € ako náhradu nemajetkovej ujmy za uverejnenie namietaného článku, ktorú krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil, je nepochybné, že rozhodnutiami všeobecných súdov došlo k zásahu do ústavou garantovanej slobody prejavu sťažovateľky, t. j. došlo k jej obmedzeniu. Úlohou ústavného súdu však bolo posúdiť, či v danom prípade išlo z ústavného hľadiska o akceptovateľné obmedzenie slobody prejavu a základného práva na informácie a či krajský súd pri svojom rozhodovaní rešpektoval požiadavky vyplývajúce zo základného práva na súdnu ochranu garantovaného v čl. 46 ods. 1 ústavy.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že obmedzenie akéhokoľvek základného práva alebo slobody, a teda aj slobody prejavu, možno považovať za ústavne akceptovateľné len vtedy, ak ide o obmedzenie, ktoré bolo ustanovené zákonom, zodpovedá niektorému ustanovenému legitímnemu cieľu a je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa, t. j. ospravedlňuje ho existencia naliehajúcej spoločenskej potreby a primerane (spravodlivo) vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom, t. j. musí ísť o obmedzenie, ktoré je v súlade so zásadou proporcionality.

V posudzovanom prípade došlo k obmedzeniu slobody prejavu sťažovateľky na zákonomnom podklade, ktorý tvorili ustanovenia § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, pričom zároveň išlo o obmedzenie, ktoré sledovalo ochranu práva na súkromie, resp. práva na ochranu osobnosti navrhovateľa, čo nepochybne možno považovať za legitímny cieľ. Za týchto okolností bolo z hľadiska zvažovania ústavnej akceptovateľnosti napadnutého rozsudku krajského súdu a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, potrebné zo strany ústavného súdu posúdiť, či bol zásah do slobody prejavu sťažovateľky primeraný, t. j. či zodpovedal zásade proporcionality.

II.2 K proporcionality zásahu do slobody prejavu sťažovateľky

Ústavný súd vykonal test proporcionality založený na hľadaní odpovedí na otázky KTO, O KOM, ČO, KDE, KEDY a AKO v danom prípade „hovoriť“.

II.2.1 KTO zásah do práva na ochranu osobnosti (práva na súkromie) vykonal

Ústavný súd zdôraznil, že v posudzovanej veci je sťažovateľka vydavateľkou denníka N., v ktorom bol namietaný článok uverejnený. Sťažovateľka je teda v danom prípade „nositeľkou“ slobody prejavu, a preto sa na ňu vzťahuje zvýšená ochrana (privilegované postavenie) poskytovaná novinárom, resp. masmédiám, ktorú bolo potrebné pri rozhodovaní predmetnej veci zo strany všeobecných súdov primeraným spôsobom zohľadniť.

II.2.2 O KOM bol namietaný článok a do koho osobnostnej sféry zasahoval

Ústavný súd uviedol, že v posudzovanom prípade je zjavné, že namietaný článok sa týka navrhovateľa, keďže v ňom bol identifikovaný výslovným uvedením jeho mena a priezviska, ako aj uverejnením jeho fotografie. Nie je taktiež sporné, že v čase uverejnenia namietaného článku bol navrhovateľ významným politikom, poslancom Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) a predsedom jednej z koalíčných strán (a na tom základe aj členom koalície rady).

Skutočnosť, že navrhovateľ bol v čase zverejnenia namietaného článku verejne činnou osobou, bola v danej veci vyhodnotená de facto v neprospech sťažovateľky, keď okresný súd síce nespochybnil oprávnenie novinárov sprostredkovať verejnosti informácie o minulosti politikov, avšak na druhej strane v protiklade s tým dospel k záveru, že konkrétne vo vzťahu k osobe navrhovateľa nebol na strane sťažovateľky legitímny cieľ „zdieľania informácie“ týkajúcej sa navrhovateľa s verejnosťou, v neposlednom rade poukazujúc na nevhodnosť a účelovosť spôsobu, akým bola táto informácia čitateľom podaná.

Otázkou verejného záujmu je teda nesporne aj minulosť významného politika, poslanca zastupiteľského zboru a predsedu jednej z koalíčných strán, pričom v spojitosti

s tým nemožno súhlasiť s názorom všeobecných súdov, že neexistuje logický súvis pri snahe poukázať na minulosť navrhovateľa v spojení s poukazom na trestnú činnosť ďalších v ňom uvedených osôb, s ktorými navrhovateľ emigroval.

V nadväznosti na všeobecnými súdmi pripisovaný podstatný význam nadpisu namietaného článku („*Stal sa bosom vykrádačov!*“), jeho grafickému prevedeniu v spojení s obrazovými materiálmi ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že v sporoch o ochranu osobnosti, ktorých predmetom je posúdenie, či informácie (tvrdenia) uverejnené v printových médiách (v danom prípade v dennej tlači) mohli predstavovať neprípustný zásah do osobnostných práv navrhovateľa, nekorešponduje s požiadavkou objektívneho a spravodlivého posúdenia skutkových okolností sporu, ak vo veci rozhodujúci súd nezohľadní, resp. nedostatočne zohľadní organickú väzbu medzi titulkom (nadpisom) určitého článku, jeho grafickým prevedením v spojení s obrazovými materiálmi a vecným obsahom tohto článku. Podľa názoru ústavného súdu treba pri posudzovaní tejto otázky vychádzať z funkcie, ktorý titulok (nadpis) v printových médiách plní. Jeho funkciou (účelom) je upútať a zaujať čitateľa s tým, aby si článok prečítal a až na tomto základe si ozrejnil tlačou ponúkané informácie a urobil si o nich vlastný úsudok. Vychádzajúc z tejto funkcie titulku možno aj z hľadiska ochrany práva na súkromie dotknutých osôb vo všeobecnosti akceptovať a tolerovať, že sa v titulku objavujú expresívnejšie, provokujúce či zveličujúce vyjadrovacie prostriedky, a to zvlášť vtedy, ak ide o médium bulvárneho charakteru, ku ktorým denník N. v zásade možno zaradiť.

V posudzovanom prípade krajský súd v napadnutom rozsudku uvedenú legitímnu snahu (zvýšiť záujem o článok) pri svojom rozhodovaní zjavne nezohľadnil.

Ústavný súd sa v celom rozsahu stotožnil, konfrontovaných s obsahom namietaného článku sa námietka sťažovateľky, že *«závery tvrdené navrhovateľom, s ktorými sa nekriticky stotožnili aj súdy, t. j. že z názvu a vizuálneho prevedenia článku sa javí, že „bosom vykrádačov“ je navrhovateľ prichádzajú do úvahy iba pri veľmi povrchnom čítaní... a pri obmedzení sa len na vetu „Stal sa bosom vykrádačov!“, resp. len vtedy, ak si čitateľ neprečíta samotný článok. To však na to, aby bol zásah posúdený ako neoprávnený, nepostačuje.»*, javí ako celkom opodstatnená a zároveň spochybňujúca presvedčivosť argumentácie krajského súdu.

II.2.3 ČO bolo obsahom namietaného článku

Sprístupnenie minulosti významného politika je podľa ústavného súdu vecou verejného záujmu, najmä ak môže podnietiť diskusiu, pokiaľ ide o jeho pôsobenie v ním zastávanej politickej funkcii.

Ústavný súd navyše uviedol, že v namietanom článku navrhovateľ vystupuje nielen ako verejný činiteľ, ale aj ako mediálne známa osoba, čo má tiež istý vplyv na jeho klasifikáciu, ale rovnako tak na posudzovanie predmetnej veci. Skutočnosť, že navrhovateľ je mediálne známou osobou dlhodobo pôsobiacou v politike, sa premietla aj do sporného titulku a celkovej vizuálnej realizácie namietaného článku, čo bolo vo svojej expresívnej podobe spôsobilé efektívne splniť funkciu upútavky na článok.

Sporný titulok „*Stal sa bosom vykrádačov!*“ a grafickú realizáciu článku v spojení s fotografiou navrhovateľa je potrebné podľa názoru ústavného súdu považovať za integrálnu súčasť namietaného článku, pričom je zjavné, že z jeho obsahu nevyplýva popis žiadnej takej činnosti navrhovateľa, z ktorej by sa dalo vyvodiť, že sa stal bosom vykrádačov, ale naopak, je z neho zrejmé, že informuje výlučne o jeho niekdajších kontaktoch s osobami, ktoré sa v minulom režime dopustili závažnej trestnej činnosti. Ide teda o informáciu o veci verejného záujmu, o ktorej verejnosť mala právo byť informovaná, pričom tento druh prejavu spadá jednoznačne pod ochranu čl. 26 ústavy.

II.2.4 KDE bol namietaný článok uverejnený

Sporný článok bol uverejnený v denníku N., ktorý bol podľa odôvodnenia rozsudku okresného súdu „*v roku 2008 prezentovaný ako najčítanejší denník s celoštátnou pôsobnosťou*“.

Kritérium miesta zaznenia sporných výrokov je však potrebné vnímať v spojení s kritériom ich autora. Ak je ich autorom novinár, tak jeho privilegované postavenie do určitej miery neutralizuje kritérium miesta ich zaznenia.

II.2.5 KEDY bol namietaný článok uverejnený

Navrhovateľ v konaní pred všeobecnými súdmi poukázal na skutočnosť, že namietaný článok bol uverejnený v čase, keď zastával funkciu predsedu jednej z koalíčných strán a zároveň bol poslancom národnej rady. Podľa prieskumov verejnej mienky bol v tom čase druhým najdôveryhodnejším politikom v štáte, avšak je tiež potrebné uviesť, že zároveň bol značnou časťou verejnosti vnímaný skôr v negatívnom svetle.

Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane vyslovil názor, že bolo v súlade s poslaním tlače, a teda aj denníka N., bezprostredne potom, ako investigatívny novinár získal v archívoch Štátnej bezpečnosti materiály a údaje o problematike, ktorá tvorí obsah namietaného článku, čitateľskú verejnosť o tom informovať.

II.2.6 AKO boli informácie v namietanom článku formulované

Ústavný súd konštatoval, že všeobecné súdy v prvom rade zvýraznený nadpis, ale aj text namietaného článku a v neposlednom rade v spojení s dominujúcou fotografiou navrhovateľa posúdili v kontexte jeho celkového vizuálneho vyznenia ako „informáciu“ umožňujúcu bežnému čitateľovi aj vyvodenie záveru, že navrhovateľ je (resp. môže byť) vedúcou osobnosťou skupiny ľudí, s ktorými v minulosti emigroval a ktorí neskôr páchali rozsiahlu závažnú majetkovú trestnú činnosť. Tým došlo zo strany sťažovateľky podľa všeobecných súdov k zneužitiu slobody slova a zásahu do osobnostných práv navrhovateľa.

Ústavný súd už uviedol, že nepovažuje za správne, ak všeobecný súd rozhodujúci o veci nezohľadní, resp. nedostatočne zohľadní organickú väzbu medzi titulkom (nadpisom) určitého článku a jeho vecným obsahom. Je pritom potrebné prisvedčiť sťažovateľke, že „v článku sa nenachádzala ani zmienka o tom, že členom alebo dokonca vodcom skupiny mal byť J. S.“, a tiež, že „z článku posudzujúc ho ako celok... žiadna spojitosť navrhovateľa s trestnou činnosťou skupiny páchatel'ov J. R. a spol. nevyplýva“. Ak všeobecné súdy dospeli k iným záverom, ich výklad sa javí byť ústavne neakceptovateľný, pretože popiera základné východiská judikatúry ESLP garantujúce slobodu prejavu, a to zvlášť vo vzťahu k novinárom a médiám, ktorým je v tejto sfére poskytnuté privilegované postavenie vrátane možnosti dopustiť sa aj určitého zjednodušenia, či dokonca nepresnosti pri rešpektovaní zásady, že celkové vyznenie uverejnených informácií v relevantnom čase zodpovedalo reálne existujúcim skutočnostiam.

V posudzovanom prípade izolovaným posúdením sporného titulku namietaného článku krajský súd (a pred ním aj okresný súd) dospel k záveru, že „zadeľovala informáciu o trestnej činnosti spolu s nadúvodníkom a článkom sa vizuálne viazala na navrhovateľa“. Pokiaľ si krajský súd takýto záver okresného súdu osvojil, ide o účelové (zámerne zjednodušené) vyvodzovanie kľúčových záverov na potvrdzujúce rozhodnutie krajského súdu, čo podľa názoru ústavného súdu spochybňuje napadnutý rozsudok ako celok.

Krajský súd fakticky uznal, že do dobrej povesti navrhovateľa zasiahla sťažovateľka údajmi, ktoré nebolo možné vykladať jednoznačne, a to bez toho, aby vyhodnotil, či takýto význam slov bol zamýšľaný aj autorom článku, pričom navyše samotný súd prvého stupňa tvrdí, že nie je toho názoru, že väčšina čitateľov by bezbreho uverila titulku a nadobudla presvedčenie o kriminálnej minulosti navrhovateľa.

V tejto súvislosti ústavný súd poukázal na právny názor vyjadrený v náleze Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 357/96, podľa ktorého polemické výroky zásadne vylučujú zásah do práva na ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, pretože každý názor, stanovisko, kritika, a to dokonca nielen polemicky uvedená, je zásadne prípustná, pretože sloboda prejavu je jednou z najdôležitejších zásad demokratickej spoločnosti.

Podľa názoru ústavného súdu bolo žiaduce aj zo strany vo veci sťažovateľky konajúcich všeobecných súdov považovať sporný titulok „*Stal sa bosom vykrádačov!*“ za integrálnu súčasť namietaného článku (v kontexte jeho grafického prevedenia a v spojení s obrazovými materiálmi) a až na tomto základe vyvodzovať vo vzťahu k nemu príslušné právne závery.

III.1 Závery ústavného súdu k namietanému porušeniu v petite sťažnosti označených práv

Ústavný súd sumarizujúc svoje predbežné závery konštatuje, že v posudzovanej veci sťažovateľky, ktorá má ako vydavateľka denníka N. pri ochrane slobody prejavu v zmysle judikatúry ESLP i ústavného súdu privilegované postavenie, uverejnil v tomto periodiku informácie o veciach verejného záujmu (týkajúce sa minulosti prominentného politika) získané prostredníctvom Ústavu pamäti národa z archívov bývalej Štátnej bezpečnosti, ktoré nemožno v zásade považovať za nepravdivé ani vykladať jednoznačne v neprospech navrhovateľa. Za daných okolností nemožno podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovať záver krajského súdu, ktorý napadnutým rozsudkom rozhodujúc o odvolaní sťažovateľky proti rozsudku okresného súdu č. k.

14 C/112/2008-180 z 11. júna 2009, ktorým jej bola uložená povinnosť zaplatiť navrhovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy v sume 20 000 € z titulu neprípustného zásahu do jeho osobnostných práv, v konflikte medzi jej základným právom vyhľadávať a rozširovať informácie a slobodou prejavu a základným právom navrhovateľa na ochranu súkromia, uprednostnil jednostranne ochranu osobnostných práv navrhovateľa.

Krajský súd takto rozhodol

- napriek tomu, že sťažovateľka požíva v zmysle stabilizovanej judikatúry ESLP, z ktorej ústavný súd pri rozhodovaní porovnateľných vecí vychádza, privilegované postavenie (zvýšenú ochranu),

- napriek tomu, že navrhovateľ bol v aktuálnom čase významným koalíčným politikom, poslancom národnej rady a predsedom druhej najväčšej koalície strany, ktorý musí v zmysle stabilizovanej judikatúry ESLP strpieť vyššiu (najvyššiu) mieru kritiky v porovnaní s inými fyzickými osobami,

- posudzujúc izolovane titulok namietaného článku, jeho formu a vizualizáciu bez komplexného zohľadnenia väzby na jeho obsah a na základe toho formuloval právne závery,

- napriek tomu, že namietaný článok sa dotýkal vecí verejného záujmu (minulost politika), o ktorých sú novinári nielen oprávnení, ale aj povinní verejnosť informovať, a

- napriek tomu, že namietaný článok bol formulovaný na základe skutkových tvrdení autora (i keď zveličených a nadnesených), avšak nie nepravdivých.

Podľa názoru ústavného súdu sťažovateľka uverejnením namietaného článku neprekročila jej ústavou a dohovorom garantovanú slobodu prejavu, a preto ani nemohla neprípustným spôsobom zasiahnuť do osobnostných práv navrhovateľa.

Za týchto okolností považoval ústavný súd právny záver krajského súdu vyjadrený v napadnutom rozsudku, v zmysle ktorého sťažovateľka neprípustným spôsobom zasiahla do osobnostných práv navrhovateľa, z ústavného hľadiska za neakceptovateľný a neudržateľný. Na tomto závere nič nemení ani skutočnosť, že aj podľa názoru ústavného súdu by mohol titulok namietaného článku sám osebe, ako aj v spojení s jeho formou a vizualizáciou (avšak iba bez komplexného zohľadnenia obsahu článku a jeho celkového kontextu) vyznieť pre navrhovateľa difamujúco.

Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že napadnutým rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4 ústavy a čl. 10 ods. 1 a 2 dohovoru.

III.2 K námietke sťažovateľky týkajúcej sa priznania náhrady nemajetkovej ujmy navrhovateľovi a jej výšky

Keďže ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľka v danom prípade uverejnením namietaného článku realizovala svoje právo na slobodu prejavu a na slobodné rozširovanie informácií ústavou (resp. dohovorom) akceptovateľným spôsobom, a teda sa nedopustila neprimeraného zásahu do práva na ochranu osobnosti navrhovateľa, bolo bez právneho významu podrobnejšie sa zaoberať touto námietkou sťažovateľky. Z logiky veci totiž vyplýva, že ak krajský súd podľa záverov ústavného súdu ústavou neakceptovateľným spôsobom pochybil vo svojom závere o tom, že sťažovateľka neprípustným spôsobom zasiahla do práva na ochranu osobnosti navrhovateľa, tak je v plnom rozsahu opodstatnená aj jej druhá námietka týkajúca sa rozhodnutia krajského súdu vo vzťahu k povinnosti sťažovateľky nahradiť navrhovateľovi nemajetkovú ujmu,

	<p>resp. jej výšku.</p> <p>Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd rozhodol o tom, že napadnutým rozsudkom boli porušené základné práva sťažovateľky, rozhodol zároveň aj o zrušení rozsudku krajského súdu z 8. decembra 2009 a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov	<p>ESLP: Handyside v. Spojené kráľovstvo, sťažnosť č. 5493/72, rozsudok zo 7. decembra 1976, § 49; Prager a Oberschlick v. Rakúsko z 26. apríla 1995, sťažnosť č. 1594/90; Bladet Troms a Stensaas proti Nórsku z 20. mája 1999, sťažnosť č. 21980/93; Castelles v. Španielsko, rozsudok z 23. apríla 1992; Perna v. Taliansko, rozsudok z 25. júla 2001; Fressoz a Roire proti Francúzsku, rozsudok z 21. januára 1999; De Haes a Gijssels proti Belgicku; Thorgeir Thorgeison v. Island z 25. júna 1992; Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlagsgesellschaft m. b. H. (č. 3) v. Austria, sťažnosti č. 15653/02 a 66298/01, rozsudok z 13. decembra 2005, § 44 a § 47; Krone Verlag GmbH & Co. KG v. Austria, sťažnosť č. 34315/96, rozsudok z 26. februára 2002, § 37;</p> <p>Najvyšší súd SR: 5 Cdo 55/2008 z 25. februára 2009</p> <p>Ústavný súd ČR: I. ÚS 453/03. sp. zn. 156/99, sp. zn. 357/96</p>

Nálezy – prietahy v konaní:

spisová značka	IV. ÚS 421/2012
sudca spravodajca	Orosz Ladislav
druh konania	čl. 127 ods. 1 ústavy konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález – vyhovené
dátum rozhodnutia	22. novembra 2012
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka (fyzická osoba) namietala porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote postupom okresného súdu v konaní o vyporiadaní podielového spoluvlastníctva. Konanie sa začalo v roku 2005.
ratio decidendi	<p>Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritéria, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov.</p> <p>1. Ústavný súd konštatoval, že predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je rozhodovanie o návrhu sťažovateľky, ktorým sa domáha zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam. Predmetom namietaného konania je rozhodovanie o veci, ktorá patrí do štandardnej rozhodovacej agendy súdov prvého stupňa, a aj preto ústavný súd nepovažuje vec za právne zložitú. Zo skutkového hľadiska ústavný súd pripustil, že ide o vec zložitejšiu, a to aj vzhľadom na potrebu vykonať znalecké dokazovanie vrátane vypracovania kontrolného znaleckého posudku. Zároveň však zdôraznil, že skutková zložitosť veci nemôže ospravedlňovať stav namietaného konania v čase doručenia sťažnosti sťažovateľky.</p> <p>2. Správanie sťažovateľky ako účastníka konania ústavný súd hodnotil predovšetkým v období po postúpení veci okresnému súdu v zásade ako aktívne a súčinnosť. V období, keď vo veci konal okresný súd, sťažovateľka reagovala na jeho výzvy (na účely doplnenia návrhu a zaplatenia súdneho poplatku) s určitým omeškaním, ale tieto skutočnosti v konečnom dôsledku nemali zásadnejší vplyv</p>

	<p>na doterajšiu – zjavne neprimeranú dĺžku namietaného konania.</p> <p>3. Zo spisu vyplýva, že v doterajšom priebehu namietaného konania bolo zatiaľ nariadených šesť pojednávaní, ktoré boli spravidla odročované na doplnenie dokazovania, čo naznačuje nízku efektívnosť postupu vo veci konajúcich súdov. Za zvlášť neefektívny považoval ústavný súd postup okresného súdu, ako aj okresného súdu pri zabezpečovaní znaleckého dokazovania.</p> <p>Popri neefektívnom zabezpečovaní znaleckého posudku ústavný súd v zhode so sťažovateľkou konštatoval, že medzi jednotlivými procesnými úkonmi okresného súdu sú pomerne dlhé časové obdobia nečinnosti. V dôsledku týchto skutočností okresný súd ešte po takmer ôsmich rokoch od začatia konania vo veci meritórne nerozhodol, čo už samo osebe nie je z ústavného hľadiska akceptovateľné.</p> <p>Vychádzajúc z uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že predovšetkým neefektívnou činnosťou vo veci konajúcich súdov došlo k zbytočným prieťahom v namietanom konaní, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p> <p>Vzhľadom na skutočnosť, že namietané konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy okresnému súdu prikázal, aby v ďalšom v konaní konal bez zbytočných prieťahov.</p> <p>Zohľadňujúc predovšetkým doterajšiu dĺžku namietaného konania a stav, v akom sa nachádzalo v čase doručenia sťažnosti, ako aj intenzitu neefektívneho postupu okresného súdu, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 4 000 € primerané konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov</p>	<p>***</p>

<p>spisová značka</p>	<p>IV. ÚS 493/2012</p>
<p>sudca spravodajca</p>	<p>Luby Ján</p>
<p>druh konania</p>	<p>čl. 127 ods. 1 ústavy konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb</p>
<p>druh rozhodnutia a spôsob vybavenia</p>	<p>nález – vyhovené</p>
<p>dátum rozhodnutia</p>	<p>14. decembra 2012</p>
<p>dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv</p>	<p>čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd</p>
<p>skutkový stav a základné fakty</p>	<p>Sťažovatelia (fyzické osoby) namietali porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote postupom okresného súdu v konaní o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Konanie sa začalo v roku 2008.</p>
<p>ratio decidendi</p>	<p>1. Ústavný súd uviedol, že predmetom namietaného konania je rozhodovanie o žalobe o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatoval, že konania o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nie sú po právnej stránke v zásade zložité. Keďže v okolnostiach danej veci bolo pre rozhodnutie potrebné nariadiť znalecké dokazovanie a v konaní vystupuje veľký počet účastníkov, z ktorých niektorí v priebehu konania zomreli, ústavný súd pripustil určitú mieru faktickej zložitosti namietaného konania. Uvedená skutočnosť však podľa názoru ústavného súdu nemohla okresný súd zbaviť zodpovednosti za stav, v akom sa namietané konanie nachádzalo v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu.</p> <p>2. Ústavný súd nezistil také skutočnosti, ktoré by bolo z hľadiska doterajšej dĺžky konania potrebné pripísať na ich ťarchu.</p> <p>3. Ústavný súd hodnotiac doterajší priebeh namietaného konania, ktoré od jeho začiatku (25. júla 2008) až do meritórneho rozhodnutia vo veci (rozsudok okresného súdu bol vyhlásený 22. októbra 2012 a dosiaľ nebol písomne vypracovaný) trvalo viac ako 4 roky, konštatoval, že napriek tomu, že v uvedenom konaní nie sú evidentné obdobia nečinnosti, konanie je poznačené nesústredeným a neefektívnym postupom okresného súdu.</p>

	<p>Podľa názoru ústavného súdu bolo namietané konanie neefektívne najmä v súvislosti s priebehom nariadeného znaleckého dokazovania.</p> <p>Ústavný súd považoval za neakceptovateľné, aby vypracovanie znaleckého posudku trvalo 17 mesiacov od nariadenia znaleckého dokazovania, keďže za týchto okolností došlo k takému predĺženiu namietaného konania, že postup okresného súdu nemožno kvalifikovať ako ústavne konformný.</p> <p>V súvislosti s uvedeným ústavný súd vo svojej predchádzajúcej judikatúre uviedol, že všeobecný súd vzhľadom na jeho povinnosť organizovať procesný postup tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň fyzická osoba alebo právnická osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie, zodpovedá za adekvátne a účelné využitie procesných prostriedkov, ktoré mu na tento účel zákon zveruje (vrátane poriadkových opatrení v zmysle § 53 OSP), aj vo vzťahu k súdному znalcovi. Všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca pri vypracovaní znaleckého posudku.</p> <p>Skutočnosť, že okresný súd napriek vedomosti o tom, že odporca v 7. rade F. K. zomrel (uvedené to bolo už v zápisnici z pojednávania uskutočneného 7. januára 2010), menovaného aj v ďalšom priebehu súdneho konania bez ďalšieho uvádza ako účastníka vo svojich procesných uzneseniach, ústavný súd považoval za nesústredenosť v postupe okresného súdu, rovnako ako nerozhodnutie o procesnom návrhu žalobcu zo 6. júna 2012 na pripustenie vstupu ďalšieho účastníka do konania.</p> <p>Na základe uvedených skutočností ústavný súd zastal názor, že pri sústredenejšom a najmä efektívnejšom postupe okresného súdu bolo možné vo veci meritórne rozhodnúť skôr, ako sa tak napokon stalo na ostatnom pojednávaní uskutočnenom 22. októbra 2012, keď bol vyhlásený rozsudok vo veci samej.</p> <p>Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že postup okresného súdu v namietanom konaní bol síce plynulý, avšak neefektívnym zabezpečením znaleckého dokazovania došlo zo strany okresného súdu k zbytočným prieťahom, čím bolo zasiahnuté aj do ústavou garantovaného základného práva sťažovateľov na prerokovanie ich veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. do práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p> <p>S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu a najmä na jeho nesústredený a neefektívny postup a zároveň berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 500 € každému zo sťažovateľov za primerané finančné zadost'učinenie.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov</p>	<p>***</p>

<p>spisová značka</p>	<p>IV. ÚS 570/2012</p>
<p>sudca spravodajca</p>	<p>Luby Ján</p>
<p>druh konania</p>	<p>čl. 127 ods. 1 ústavy konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb</p>
<p>druh rozhodnutia a spôsob vybavenia</p>	<p>nález – v časti vyhovené – v časti nevyhovené</p>
<p>dátum rozhodnutia</p>	<p>14. decembra 2012</p>
<p>dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv</p>	<p>čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd</p>
<p>skutkový stav a základné fakty</p>	<p>Sťažovateľ (fyzická osoba) namietal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote postupom okresného súdu v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Konanie sa začalo v roku 1999.</p>
<p>ratio decidendi</p>	<p>1. Predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o vyporiadaní BSM. Ústavný súd uznal, že takéto spory sú skutkovo zložitejšie a svojou povahou náročné na dokazovanie, pretože treba nielen zistiť okruh vecí patriacich do zaniknutého BSM účastníkov konania, ale aj ich hodnotu ku dňu jeho zániku a zároveň zohľadniť aj viacero skutočností, ktoré vyplývajú z § 150 Občianskeho zákonníka, najmä pokiaľ ide</p>

	<p>o komplexnosť vyporiadania tohto majetkového spoločenstva. Faktická zložitosť veci v tomto konaní vyplývala z charakteru a rozsahu majetku tvoriaceho BSM a taktiež zo zohľadnenia investícií vložených do nehnuteľností. Podľa názoru ústavného súdu preskúmané konanie nie je právne zložité, pričom existuje dostatočné množstvo stabilizovanej judikatúry všeobecných súdov, ktorá obsahuje aj jednoznačnú metodiku postupu a prerokovania uvedených majetkových sporov, takže pri sústredenejšom a najmä efektívnejšom postupe mohol okresný súd v namietanom konaní postupovať plynulejšie.</p> <p>2. Ústavný súd v zhode s vyjadrením predsedníčky okresného súdu k sťažnosti konštatoval, že aj sťažovateľ sa v určitej miere podieľal na predĺžení priebehu namietaného konania tým, že nepreberal niektoré zásielky zo súdu, resp. na niektoré nereagoval, a taktiež sa nezúčastnil niektorých znalcom nariadených obhliadok.</p> <p>Uvedené skutočnosti však nezavádzajú okresný súd zodpovednosti za stav, v akom sa namietané konanie nachádza v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu.</p> <p>3. Ústavný súd nepovažoval za potrebné osobitne vyhodnocovať priebeh postupu a jednotlivé procesné úkony vykonané okresným súdom v namietanom konaní, pretože s poukázaním na svoju prechádzajúcu judikatúru bol nútený konštatovať, že z ústavnoprávneho hľadiska nie je akceptovateľné, aby namietané konanie nebolo ani po viac ako 13 rokoch od jeho začatia právoplatne skončené napriek tomu, že ústavný súd už svojím nálezom sp. zn. I. ÚS 88/04 zo 16. decembra 2004 vyslovil, že postupom okresného súdu v namietanom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa garantované čl. 48 ods. 2 ústavy a okresnému súdu prikázal vo veci konať bez zbytočných prietáhov.</p> <p>V nadväznosti na uvedené ústavný súd navyše poukázal aj na to, že postup okresného súdu v namietanom konaní bol neefektívny, čo vyplýva predovšetkým z toho, že krajský súd dosiaľ už trikrát svojimi uzneseniami zrušil rozsudky okresného súdu a vec opakovane vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.</p> <p>Ústavný súd dospel k záveru, že doterajším namietaným postupom okresného súdu v konaní v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 88/04 zo 16. decembra 2004 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p> <p>Ústavný súd aj napriek záveru, že postupom okresného súdu v namietanom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, neprikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov vzhľadom na to, že túto povinnosť mu uložil už vo svojom náleze sp. zn. I. ÚS 88/04 zo 16. decembra 2004, ako aj v náleze sp. zn. II. ÚS 425/2011 z 15. decembra 2011, ktorým rozhodol o sťažnosti odporkyne v namietanom konaní.</p> <p>S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu a zároveň berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu vrátane miery prispenia sťažovateľa na predĺžení uvedeného konania, ako aj skutočnosť, že konanie v právnej veci sťažovateľa nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 4 000 € za primerané finančné zadost'učinenie.</p>
<p> Použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov</p>	<p> Ústavný súd SR: I. ÚS 88/04</p>

Spracoval: Mgr. Tomáš Majerník

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky.

republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.